

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

Forskningsetiska delegationen

Verksamhetsberättelse | 2011

www.tenk.fi

Forskningsetiska delegationen

Verksamhetsberättelse | 2011

1 | DELEGATIONENS SAMMANSÄTTNING OCH MÖTEN

Undervisnings- och kulturministeriet har tillsatt den forskningsetiska delegationen för treårsperioden 1.2.2010–31.1.2013. Delegationens ordförande är kansler, professor **Krista Varantola** från Tammerfors universitet medan professor **Veikko Launis** från Åbo universitet är vice ordförande. Delegationen hade åtta övriga medlemmar under året:

- Professor **Markku Helin** (Åbo universitet, till 31.8.2011 lagstiftningsråd, justitieministeriet)
- Direktör **Arja Kallio** (Finlands Akademi)
- Direktör Riitta Keiski (Uleåborgs universitet)
- Överlärare **Irma Mikkonen** (yrkeshögskolan Savonia)
- Konsulterande tjänsteman **Tuula Pehu** (jord- och skogsbruksministeriet)
- Forskningsprofessor **Jussi Simpura** (Institutet för hälsa och välfärd)
- Chef för juridiska frågor **Ari Suomela**, (TEKES)
- Professor **Pirkko Walden** (Åbo Akademi)

På delegationens generalsekreterarpost vikarierade docent, fil.dr **Sanna Kaisa Spoof**. Generalsekreterare **Salla Silvola**, som hade varit tjänstledig, sade upp sig 1.9.2011. Generalsekreterarposten lediganslogs på hösten och styrelsen för Vetenskapliga samfundens delegation VSD valde Sanna Kaisa Spoof för uppdraget; hennes utnämning med tillträde 1.1.2012 bekräftades av undervisnings- och kulturministeriet. Assistent för delegationen var pol.kand. **Heidi Laine** till 30.4.2011 och fram 1.8.2011 fil.mag. **Anna Rauhala**.

Forskningsetiska delegationen delar kansli med Vetenskapliga samfundens delegation VSD i Helsingfors. Adressen är Mariegatan 7 C 1.

Delegationen sammankom sammanlagt 7 gånger under den period som här granskas. Mötena hölls för det mesta i Vetenskapernas hus, Kyrkogatan 6, 00170 Helsingfors. I oktober hölls ett möte i Kuopio.

2 | FÖREBYGGANDE VERKSAMHET OCH UTBILDNING

Enligt forskningsetiska delegationens ordförande, Krista Varantola, är det viktigaste i delegationens arbete betonandet av det förebyggande arbetet, som framförandet av forskningsetiken i högskolorna såväl i grundutbildningen som på högre nivåer, samt de aktiva internationella insatserna. Tyngdpunkterna för delegationens verksamhet år 2011 lades vid olika nationella och internationella specialistuppdrag och vid nätverksbildning i syfte att stärka den forskningsetiska kulturen. Delegationen anordnade seminarier med forskningsetiken som tema, och generalsekreteraren föreläste om forskningsetiska frågor på kurser och evenemang vid olika högskolor och forskningsinstitutioner.

Under året började delegationen bereda en reviderad utgåva av anvisningen *God vetenskaplig praxis och handläggning av avvikelser från denna (GVP)*. Arbetet gäller att modernisera och uppdatera den redan tio år gamla anvisningen så att där intas, utöver fusk och vårdslöshet, även den så kallade gråzonen av forskningsetiskt sett oansvariga förfaranden. Forskningsetiska delegationen utsåg internt en arbetsgrupp för beredning av arbetet; gruppen bestod av ordförande Krista Varantola och ledamöterna Markku Helin, Veikko Launis och Sanna Kaisa Spoof. Ett mål med arbetet är att den finländska vetenskapliga gemenskapen efter, efter att ha gett utlåtande, förbinder sig att iakttä den nya GVP-anvisningen, som avslutning på forskningsetiska delegationens tjugo års jubileumsår.

Fram till utgången av år 2011 hade sammanlagt 89 universitet, yrkeshögskolor, forskningsinstitut och andra forskningsorganisationer undertecknat GVP-anvisningarna från år 2002. En lista över de organisationer som undertecknat anvisningarna finns på delegationens webbsida www.tenk.fi/HTK/allekirjoittajat.pdf.

Det av forskningsetiska delegationen våren 2009 sammanställda dokumentet *"Etiska principer för humanistisk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning och förslag om ordnande av etikprövning"* hade vid

utgången av år 2011 accepterats av inalles 56 universitet, yrkeshögskolor och forskningsinstitutioner. Forskningsetiska delegationen understöder nätverksbildningen bland regionala och organisationsspecifika kommittéer för etisk förhandsbedömning inom humanvetenskaperna.

Under forskningsetiska delegationens vårseminarium 17.5 dryftades gränsdragningarna mellan medicinsk och icke-medicinsk forskning med avseende på etisk förhandsbedömning. Seminariet riktade sig till etiska kommittéer inom forskningsinstitut och universitet, forskare och andra experter. Dagen därpå hölls en träff i vetenskapernas hus för de etiska kommittéerna. forskningsetiska delegationens höstseminarium 21.9 hade som tema *Avväjande av vetenskapligt fusk: etik och juridik*. I anslutning till evenemangen anordnades bl.a. en workshop för forskningsorganisatio-nernas jurister om reformerna av GVP-processen, likaså höll forskningsetiska delegationen en frågetimme. I sammanhanget anordnades också utbildning på engelska om Finlands nationella GVP-praxis, för utländska studerande och forskare. (Seminarieprogrammen finns på finska i BILAGA 1.)

På initiativ av delegationen inrättades hösten 2011 en arbetsgrupp för framtagning av en forskningsetisk modell; i gruppen medverkade föreningarna UNIFI ry och Arene ry samt Finlands Akademi. Ordförande i arbetsgruppen var en medlem av forskningsetiska delegationen, Riitta Keiski, och i gruppen ingick även generalsekreterare Sanna Kaisa Spoof. Likaså på initiativ av delegationen hölls i november den första *Etikdagen* i Vetenskapernas hus, i samarbete med den riksomfattande etiska delegationen för hälso- och sjukvården ETENE och delegationen för informationsspridning. Etikdagens tema var *Gott bruk av information*. Bland föredragshållarna under dagen kan nämnas arkiater Risto Pelkonen. Alla intresserade rymdes inte med på evenemanget. Hädanefter är det forskningsetiska delegationen som administrerar Etikdagen, som enligt planerna blir årligen återkommande.

Alla anföranden under seminariet finns utlagda på forskningsetiska delegationens webbplats, adress www.tenk.fi/ennakkoarviointi/.

Forskningsetiska delegationen har mottagit flera önskemål om utbildning i anslutning till forskningsetik, av universitet och andra forskningsinstitutioner. Forskningsetiska delegationens ordförande, vissa delegationsmedlemmar och generalsekreteraren medverkade under året som utbildare på olika håll i Finland (BILAGA 2). Likaså gavs råd till olika instanser om innehållet i god vetenskaplig praxis och om mekanismerna vid utredning av situationer där GVP-principerna antas ha kränkts.

3 | HANDLÄGGNING AV MISSTÄNKTA FALL AV AVSTEG FRÅN GOD VETENSKAPLIG PRAXIS

Till forskningsetiska delegationen anmälda misstankar om kränkning av GVP

År 2011 fick forskningsetiska delegationen, via finländska universitet, yrkeshögskolor och andra forskningsorgan som förbundit sig att följa GVP-anvisningarna, inalles 13 nya anmälningar om förmodade försummelser av GVP. Misstankarna utreddes i den organisation, där det forskningsarbete som misstanken gällde pågick eller hade pågått. Av de till forskningsetiska delegationen meddelade misstänkta fallen, vilkas handläggning kunde slutföras under år 2011, var nio sådana där GVP-kränkningar inte kunde konstateras. De flesta av dessa hade att göra med misstankar om plagiat. Däremot befanns fusk förekomma i tre av de slutbehandlade fallen. Två av dessa gällde plagiat, alltså citat utan tillstånd, och i ett fall hade observationsresultat förvrängts. I tre av de anmälda fallen fortsatte behandlingen över årsskiftet.

Det första av **plagiatfallen** undersöktes vid ett visst universitet och ingick i en medicine doktorsavhandling. Den av universitetet tillsatta undersökningsgruppen konstaterade plagiat på flera ställen i manuskriptet. Gruppen bedömde att plagiatet var medvetet, det var mycket grovt och helt uppenbart utfört med copy + paste från internet, till vissa delar rentav från Wikipedia.

Det andra fallet som bedömdes vara **plagiat** gällde humaniora; det anslöt sig till en avhandling som tio år tidigare hade godkänts av ett finskt universitet. Misstänklighörandet kom från USA. Enligt den undersökningsgrupp som det finska universitetet hade tillsatt var det fråga om omfattande och avsiktligt fusk. Betydande delar av avhandlingen hade baserats på texter skrivna av en annan person, utan behöriga källhänvisningar, och författaren hade också i stor utsträckning gett ut andra personers texter som sina egna. Detta upprepades också i en vetenskaplig artikel som publicerats med avhandlingen som grund.

Det tredje fallet av kränkning av GVP, som gällde **förvrängda observationer**, påträffades i publikationsverksamhet som bedrivits av X, professor i naturvetenskap, och Y, en längre hunnen studerande med professorn X som handledare. Artiklar som de båda, i samöre med en del andra forskare, hade utgivits och använts som delar av Ys avhandling i artikelform, konstaterades utomlands vara förfalskade, och de drogs tillbaka från internationella vetenskapliga publikationer. Följderna var att Y erkände sig vara skyldig till manipulation av forskningsresultat, alltså förfalskning, brott mot GVP konstaterades föreligga och Y fränkades sin doktorsexamen. Trots att det inte i Xs förfaranden

konstaterades GVP-kränkning, påtalade universitetet en rad brister i Xs insatser som ledare av forskningsgruppen. Ingendera misstanken blev föremål för en egentlig GVP-process.

Utlåtanden av forskningsetiska delegationen 2011

Under år 2011 hade forskningsetiska delegationen för utlåtande sju fall av misstänkt GVP-kränkning. De hade alla behandlats på lokalplanet, med det framfördes önskemål om ytterligare behandling inom delegationen. Ett av fallen behandlades rentav för andra gången. Därmed var antalet utlåtanden som begärdes i själva verket åtta. Sju utlåtanden färdigställde forskningsetiska delegationen under året, medan beredningen av två utlåtanden pågick över årsskiftet.

Utlåtande 1: Brister i metodiken under förundersökningen

En begäran om utlåtande gällde om ett universitet, med anledning av en inlämnad GVP-anmälan, borde ha företagit, utöver förundersökning, även en egentlig undersökning; likaså ifrågasattes huruvida det ifrågavarande universitetets förfaringsätt under undersökningen överensstämde med GVP-processen. Det berörda fallet gällde ett manuskript till en teknisk doktorsavhandling och frågorna gällde avsteg från god vetenskaplig praxis och fusk i olika former. Med stöd av förundersökningen hade universitetet ansett att det visserligen kunde konstateras brister i sättet att ange hänvisningar, men att någon kränkning av god vetenskaplig praxis, på det sätt som ingår i forskningsetiska delegationens definitioner, inte hade förekommit.

I sitt utlåtande anmärkte forskningsetiska delegationen på utredningsorganets förfaringsätt. Bl.a. konstaterades brister i dokumentationen av förfarandena när parterna hade hörts i saken. Eftersom också det genmäle som universitetet hade ingett till forskningsetiska delegationen ansågs vara allmänt hållet, hade det enligt forskningsetiska delegationens uppfattning varit till fördel för alla parter om ärendet hade blivit föremål för en egentlig undersökning. Ärendet återsändes till universitetet för ny behandling, och därför tog forskningsetiska delegationen inte ställning till frågan om forskaren hade gjort sig skyldig till kränkning av GVP.

Utlåtande 2: En GVP-misstanke som gäller en lärobok behöver utredas

Den som begärde utlåtande hade inlämnat en skriftlig anmälan med misstankar om GVP-kränkning i en lärobok, utgiven av ett universitets professor och en forskare vid detta universitet; boken baserade sig på ett forskningsprojekt

inom handelsvetenskap som bedrivits inom universitetet ifråga. Universitetet hade inte med anledning av anmälan inlett någon GVP-process, eftersom verket ifråga enligt universitetets uppfattning var ett populärt hållet verk och inte en fristående vetenskaplig publikation; boken ingick inte i universitetets publikationsserie.

Enligt forskningsetiska delegationens åsikt var universitetets motiveringar till att förundersökning inte inleddes ohållbara. Kraven på god vetenskaplig praxis gäller också för läroböcker som bygger vetenskapliga undersökningar. Forskningsetiska delegationen ansåg alltså att en förundersökning borde ha igångsatts, med inriktning på de forskningsetiska frågorna.

Utlåtande 3: Det måste i förväg överenskommas om rättigheterna för en forskningsgrupps medlemmar

Också detta utlåtande hade att göra med en GVP-anmälan som universitetet ifråga inte hade tagit upp till förundersökning enligt GVP-processen; här var det fråga om samhällsvetenskap. Konflikten gällde isärgående åsikter mellan dels den forskare som inlämnat anmälan, dels forskningsgruppens ledare, om hur forskningsplanen genomförs och om rätten för forskaren att – efter avslutat arbetsförhållande – utnyttja det insamlade forskningsmaterialet.

I utlåtandet förenade forskningsetiska delegationen sig med universitetets synsätt att det inte var påkallat med en förundersökning i denna sak. Dock anmärkte forskningsetiska delegationen att universitetet, enligt principen med god vetenskaplig praxis, borde ha ingått skriftliga överenskommelser om rättigheterna redan innan forskningsprojektet kom igång och innan personal rekryterades till projektgruppen. I sitt utlåtande tar forskningsetiska delegationen dock inte ställning till upphovsrätsfrågorna i fallet.

Utlåtande 4: Rätt att kallas författare av en vetenskaplig publikation och rätt att erkännas som uppfinnare av en patenterad uppfinning

I begäran om utlåtande utreddes vilken rätt en medicinsk forskare, som uteslutits ur en forskningsgrupp, hade till gruppens forskningsresultat. Denna fråga om GVP-kränkning gällde upphovsrätten till ett forskningsarbete för en avhandling, som tio år tidigare hade företagits av en forskningsgrupp. I den av universitetet förtagna förundersökningen konstaterades anmälan vara obefogad. Under den egentliga utredningens gång konstaterades också att påståendet, att forskaren ifråga på grund av sin medverkan i forskningsgruppen borde ha nämnts

som upphovsman till av den av gruppen patenterade uppfinningen, var obefogat. Den utredningsgrupp som universitetet hade tillsatt för GVP-processen framhöll, att forskaren efter att ha gjort uppfinningen omedelbart borde ha underrättat sin arbetsgivare om saken, likaså att det förutsätts mer av en forskare för att denne ska upptas som uppfinnare av en patenterad uppfinning, än för att denne tas med som författare av en vetenskaplig artikel.

I den av forskningsetiska delegationen företagna undersökningen framkom inga sådana omständigheter som skulle ha tytt på att GVP åsidosatts. Dock anmärkte forskningsetiska delegationen i sitt utlåtande att universitetet, enligt principen om GVP, borde ha ingått skriftliga överenskommelser med alla forskningsgruppsmedlemmar om deras specifika rättigheter, redan innan forskningsprojektet kom igång och före rekryteringen av medarbetarna. Forskningsetiska delegationen tar i sitt utlåtande inte ställning till patentfrågorna. Vidare framhöll forskningsetiska delegationen att någon GVP-undersökning inte hade företagits beträffande en artikel som under undersökningen hade utgivits av samma forskningsgrupp; det bör ha varit möjligt att begära en separat GVP-utredning om denna artikel.

Utlåtandena 5 och 6: Plagiatmisstanke och förnyad GVP-undersökning

En forskare anställd av forskningsorganisationen x inom naturvetenskaperna, har insänt en GVP-anmälan på grund av misstanken om att ett opublicerat pro gradu-arbete, som forskaren skrivit vid universitetet y, hade plagierats i en vetenskaplig publikation. Misstankarna riktades mot flera forskare, vilkas arbetsgivare eller universitet för fortsatta studier var två olika universitet, y och z, liksom även anmälarens arbetsgivare x, dock så att det forskningsprojekt som sammanbinder alla berörda parter hade administrerats av universitetet z. GVP-anmälan hade ingetts till forskningsorganisationen x, vars forskningsdirektör ansvarade för GVP-undersökningen, samt till universitetet z, där dekanus hade hand om GVP-processen.

Forskningsetiska delegationen konstaterade i sitt utlåtande att de båda undersökningarna hade företagits med avsevärda brister i GVP-processerna: någon anmälan till forskningsetiska delegationen hade inte skett, ingen förundersökning hade gjorts och någon utredningsgrupp hade inte tillsatts. Under utredningens gång hade den person som fört fram misstankarna inte ens hörts. Likaså ska beslutsfattaren i anslutning till en GVP-undersökning i organisationerna vara den ansvariga direktören resp. universitetets rektor. Eftersom det inte heller var möjligt att helt utesluta misstankarna om GVP-brister, och eftersom den tillämpade definitionen av plagiat inte motsvarade vare sig den nationella eller internationella tolkningen av begreppet, ansåg forskningsetiska delegationen att

ärendet krävde en ny egentlig undersökning, antingen separat av vardera organet eller en gemensam utredning av båda. Forskningsetiska delegationen påpekade också att det i utredningen inte borde ha framställts motmisstankar gentemot den person som framfört de ursprungliga misstankarna.

Utlåtande 7: Förbigående av en forskare utreds inte i form av GVP-process.

Den som begärde utlåtandet var missnöjd med ett universitets beslut att inte till behandling ta upp en anmälan om misstänkt kränkning av GVP inom naturvetenskaper. I sin anmälan sade personen sig blivit utsatt för vetenskaplig diskriminering.

Eftersom det i anmälan inte hade preciserats några GVP-kränkningar, inte heller hade sådana riktats mot ifrågavarande universitets forskningsverksamhet, ansåg forskningsetiska delegationen att någon förundersökning inte var påkallad i ärendet.

4 | SAMARBETE, INITIATIV SAMT PUBLIKATIONER OCH INFORMATION UTÅT

Forskningsetiska delegationen avgav under året till Finlands Akademi ett expertutlåtande om utveckling av forskarutbildningen. Enligt forskningsetiska delegationens åsikt är förebyggandet av oredlighet och fusk inom forskningen en väsentlig del av universitetens kvalitetssäkring. Därför bör ett studieavsnitt om forskningsetiska frågor vara en integrerad del av färdighetsutbildningen i alla vetenskapliga discipliner. Det inskräps att utländska forskarstuderande förses med information om de nationella GVP-anvisningarna i Finland. Med varje forskarstuderande måste överenskommelse ingås om den studerandes rättigheter och skyldigheter samt andel i respektive forskningsgrupps forskningsresultat, publikationsmaterial och auktorsrätt, i förväg innan personen intas i gruppen. Vidare erbjöd forskningsetiska delegationen sig att koordinera fortbildningen och nätverksbildningen på forskningsetikens område.

Forskningsetiska delegationen har varit i kontakt med Delegationen för stiftelser och fonder, för att förmå de forskningsfinansierande stiftelserna och fonderna att främja god vetenskaplig praxis, så att de förutsätter att de av dem finansierade projekten bedrivs enligt GVP-anvisningarna. Delegationen lovade informera sina medlemsorganisationer om saken, och sade sig också till tillämpliga delar ta in GVP-informationen i nästa upplaga av publikationen *God förvaltning i stiftelser*.

Forskningsetiska delegationen önskade bekanta sig med det forskningsetiska läget i någon universitetsstad utanför Helsingforsregionen. Till mål för studieresan valdes ett av de nyligen sammangångna universiteten, nämligen Östra Finlands universitet och dess campus i Kuopio. Studiebesöket företogs den 20-21 oktober 2011, och i sammanhanget studerades också verksamheten vid yrkeshögskolan Savonia.

Forskningsetiska delegationen har aktivt följt med – och även deltagit i – mediedebatten kring forskningsetiken och det som publiceras om ämnet. Till ämnena som under år 2011 uppmärksammades hörde Tysklands försvarsministers avgång till följd av att plagiat påträffats i hans doktorsavhandling. I Finland diskuterades bl.a. fallen med läkare utan legitimation.

En avsevärd del av delegationens nätverksbildning och dess spridning av information har bedrivits genom seminarieanföranden (BILAGA 2) och med artiklar som delegationsmedlemmarna publicerat (BILAGA 3). – Medlemmar i forskningsetiska delegationen medverkade också aktivt i etiska kommittéer och arbetsgrupper, både på riksnivå och lokalt (BILAGA 4). Forskningsetiska delegationen anordnade den 8 november tillsammans med Delegationen för informations-spridning, Vetenskapliga samfundens delegation VSD och expertprojektet Julkaisufoorumi (ung. publikationsforum, svenskt namn saknas), en till olika samarbetspartners riktad eftermiddag med öppet hus, i delegationernas gemensamma lokaler.

Forskningsetiska delegationens webbplats vidareutvecklades under året, och forskningsetiska delegationen fortsätter med sitt aktiva arbete för att sprida kunskapen om GVP. Även en broschyr om forskningsetiska delegationens verksamhet och målsättningar gjordes, för höjning av forskningsetiska delegationens igenkänningsfaktor. Detta slags broschyrer kan rekvireras från forskningsetiska delegationens byrå. Även GVP-anvisningarna har utdelats under de evenemang som forskningsetiska delegationen arrangerat. Mot slutet av året inleddes planeringen för att ge forskningsetiska delegationen en ny, enhetlig visuell uppsyn och för skapande av en grafisk instruktion.

5 | INTERNATIONELLA AKTIVITETER

Forskningsetiska delegationen bedriver aktivt samarbete såväl med de nordiska systerorganen som med EU-kommissionen, OECD, Europeiska vetenskapsstiftelsen (ESF) och andra expertorgan i branschen. Delegationens ordförande är Finlands representant i kommittén All European Academies (ALLEA) Standing Committee on Science & Ethics (SCSE). Generalsekreteraren deltar i mötena som hålls av ENRIO, nätverket för de europeiska nationella forskningsetiska byråerna. ENRIO höll sitt vårmöte i

Köpenhamn 1-2 februari, höstmötet hölls 27-28 september i Wien.

Ordföranden och generalsekreteraren företog 2-3 mars ett studiebesök i Oslo. Där bekantade de sig med De nasjonale forskningsetiske komiteers fellesbyrå och åhörde en föreläsning om forskningsetikutbildning av **Nicholas Steneck**, professor emeritus från University of Michigan.

Till den globala nätverksbildningen hörde bl.a. att ordföranden och generalsekreteraren avsåg att vara med på en av Office of Research Integrity ORI anordnad konferens i Washington, *Quest for Research Excellence*. Där var det meningen att Krista Varantola skulle föreläsa om ämnet "Fighting against Irresponsible Research Practices – the Finnish context" och Sanna Kaisa Spoof avsåg att tala om "Demarcating Boundaries in Research Ethics and Investigation Thresholds in Relation to Fraud". Konferensen blev i sista minuten inställd på grund av orkanen Irene, och evenemanget flyttades till våren 2012.

6 | PERSONAL OCH EKONOMI

Forskningsetiska delegationen hade år 2011 en anställd på heltid, generalsekreteraren, och en assistent som delegationen delade med delegationen för informations-spridning. VSD skötte tillsammans med forskningsetiska delegationens ordförande på hösten 2011 rekryteringen av en ny generalsekreterare. Forskningsetiska delegationen hade tillgång till tjänster producerade av VSD, som ekonomi-, byrå- och datatekniska tjänster. Lokalitetserna i Vetenskapernas hus stod till förfogande för konferenser och seminarier. I ett betänkande av VSDs utvecklingskommitté gjordes en översikt av relationerna mellan forskningsetiska delegationen och VSD, med beskrivningar av organens inbördes arbetsfördelning och målsättningar, nu och i framtiden.

Undervisnings- och kulturministeriet hade till forskningsetiska delegationens disposition för år 2011 anvisat inalles 120 000 €. 15 000 € av detta anslag hade öronmärkts för verksamhetskostnader och 25 000 € för publikations-, seminarie- och resekostnader. Vid årets utgång tilldelades forskningsetiska delegationen och delegationen för informations-spridning ett gemensamt anslag på 55 000 €, för kostnader i samband med de båda delegationernas jubileumsår 2012.

Denna verksamhetsberättelse har framlagts för forskningsetiska delegationens möte den 25 april 2012.

Krista Varantola
Ordförande

Sanna Kaisa Spoof
Generalsekreterare

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan kevätseminaari 17.5.2011 ja eettisten toimikuntien tapaaminen 18.5.2011

Kevätseminaari – Eettisen ennakoarvioinnin rajanvetoa

Tapahtumapaikka ja -aika: Tieteiden talo, sali 104, Kirkkokatu 6, Helsinki, tiistai 17.5.2011 klo 9.30–16.00.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) kevätseminaari tutkimuksen eettisestä ennakoarvioinnista on suunnattu yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten eettisille toimikunnille, tutkijoille ja muille kiinnostuneille. Tilaisuuteen on vapaa pääsy. Tervetuloa!

Seminaariin ilmoittaudutaan verkkolomakkeella osoitteessa <http://www.tenk.fi/ilmoittautuminen> 10.5.2011 mennessä.

OHJELMA

9.30–10.00 Aamukahvi

10.00–10.15 Avaus

Ajankohtaista tutkimuseetiikasta

- Puheenjohtaja, kansleri **Krista Varantola**, TENK

10.15–12.00 Ihmistieteiden tutkimuksen eettisiä kysymyksiä kansainvälisestä näkökulmasta

Ihmistieteiden eettisen ennakkosäätelyn pulmakysymyksiä kansainvälisten kokemusten valossa

- Professori **Klaus Mäkelä**

Haastattelututkimukseen liittyvät eettiset kysymykset ja eettinen ennakoarviointi. Esimerkit Suomesta, Ruotsista ja Kanadasta

- Etnologian professori **Hanna Snellman**, Jyväskylän yliopisto

12.00–13.00 Lounastauko (lounas omakustanteinen)

13.00–16.00 Eettisen ennakkoarvioinnin järjestäminen

TENKin ehdotus ihmistieteiden eettisen ennakkoarvioinnin järjestämiseksi pähkinäkuoressa

- Pääsihteeri, dosentti **Sanna Kaisa Spoof**, TENK

Ihmistiede, hoitotiede, lääketiede; rajanvetoa tutkimusasetelmien välillä lääketieteellistä tutkimusta koskeneen lainsäädäntöuudistuksen valossa

- Ylitarkastaja **Outi Konttinen**, valtakunnallinen lääketieteellinen tutkimuseettinen toimikunta TUKIJA

Sitovatko TENKin eettisen ennakkoarvioinnin ohjeet korkeakoulujen ulkopuolista tutkimuslaitosta?

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen eettisen toimikunnan puheenjohtaja, tutkimusprofessori **Jussi Simpura**, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

14.30–14.45 Kahvitauko

Ihmistieteiden alan eettisen toimikunnan ensimmäinen toimintavuosi Tampereella. Miten on lähtenyt käyntiin yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden tutkimusorganisaatioiden yhteispeli?

- Tampereen alueen ihmistieteiden eettisen toimikunnan sihteeri, tutkimuksen kehittämisspäällikkö **Jarmo Wahlfors**, Tampereen yliopisto.

Loppukeskustelu

16.00 Tilaisuus päättyy

Eettisten toimikuntien tapaaminen 18.5.2011

Tapahtumapaikka ja -aika: Tieteiden talo, sali 404, Kirkkokatu 6, Helsinki, keskiviikko 18.5.2011 klo 9.30–11.30

TENK järjestää kevätseminaarin jatkoksi keskiviikkona 18.5. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen* -ohjeeseen sitoutuneiden korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten eettisten toimikuntien edustajien tapaamisen. Tapaamisen tarkoituksena on verkostoituminen ja tulevasta yhteistoiminnasta keskusteleminen. Kahvitarjoilu.

Ilmoittautumiset eettisten toimikuntien tapaamiseen sähköpostiosoitteeseen tenk@tsv.fi 13.5.2011 mennessä.

*Lisätietoja tapahtumista antaa tutkimuseettisen neuvottelukunnan pääsihteeri **Sanna Kaisa Spoof**, [sanna-kaisa.spoof\(a\)tsv.fi](mailto:sanna-kaisa.spoof(a)tsv.fi), puh. 09-228 69 234 / 050-594 19 09.*

Tarkempia tietoja Hyvä tieteellinen käytäntö -ohjeistuksesta sekä ihmistieteiden eettisistä periaatteista ja eettisestä ennakkoarviointista saa neuvottelukunnan kotisivulta, osoitteesta www.tenk.fi.

www.tenk.fi

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
Mariankatu 7 C 1
00170 Helsinki
Puh (09) 2286 9234

FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN
Mariegatan 7 C 1
00170 Helsingford
Tfn (09)2286 9234

NATIONAL
ADVISORY BOARD ON
RESEARCH ETHICS
Mariankatu 7 C 1
FIN-00170 Helsinki
Tel + 358 9 2286 9234

Tutkimusvilpin torjunta: Etiikkaa ja juridiikkaa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan syysseminaari

Paikka: Tieteiden talo, sali 104, Kirkkokatu 6, Helsinki

Aika: keskiviikko 21.9.2011, klo 9:30 – 15:30

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ajankohtaisseminaari Suomen tutkimuseettisestä ohjeistuksesta. Päivän ohjelma on suunnattu tutkijoille, tutkimusryhmän johtajille sekä korkeakoulujen tutkimushallinnosta vastaaville henkilöille; aamupäivän ohjelma erityisesti ulkomaisille tutkijoille ja jatko-opiskelijoille. Hyvän tieteellisen käytännön (HTK) loukkaustutkintaa käsittelevä työpaja on tarkoitettu tutkimusorganisaatioiden edustajille kuten lakimiehille.

Seminaarin uutuutena on TENKin kyselytunti!

Ohjelma: http://www.tenk.fi/tapahtumat/syysseminaari_2011/index.html

Tilaisuuteen on vapaa pääsy. Kahvitarjoilu. Tervetuloa!

Ilmoittaudu verkkolomakkeella seminaariin <http://www.tenk.fi/ilmoittautuminen/form.php?fi> ja

HTK -työpajaan http://www.tenk.fi/tyopaja_ilmo/form.php

9.9.2011 mennessä.

Lisätietoja seminaarista: tenk@tsv.fi tai puh 09 - 2286 9235

Good scientific practice in Finland. Autumn seminar of National Advisory Board on Research Ethics

Venue: House of Science and Letters, Seminar Room 104, Kirkkokatu 6, Helsinki

Date and time: 21. Sept (Wednesday) 2011, 9:30 am – 15:30 pm

Morning lectures of this current seminar of the National Advisory Board on Research Ethics are aimed at foreign researchers and postgraduate students in Finland.

Program: http://www.tenk.fi/tapahtumat/syysseminaari_2011/index.html

The seminar is free of charge. Coffee service. We look forward to seeing you at this seminar!

Registration by 9. Sept 2011: <http://www.tenk.fi/ilmoittautuminen/form.php?en>

Further information on the seminar: tenk@tsv.fi

Guidelines on Good scientific practice and procedures for handling misconduct and fraud in science:

http://www.tenk.fi/en/good_scientific_practice/Hyva_Tieteellinen_ENG.pdf

Tutkimusvilpin torjunta: Etiikkaa ja juridiikkaa.

Good scientific practice in Finland.

OHJELMA / PROGRAM

Coffee starts at 9:30 am

Research Ethics / Research Integrity in Finland and world-wide,

10:00 am – 11:45 am, seminar room 104

- Good scientific practice and code of conduct in Finland. Procedures for handling misconduct and alleged fraud in science. *Chair of National Advisory Board on Research Ethics, Chancellor **Krista Varantola**, University of Tampere.*
- Discussion
- Research integrity from the point of view of research funding nationally and internationally. *Member of National Advisory Board on Research Ethics, Director **Arja Kallio**, Academy of Finland.*
- Discussion

Lounastauko

Rinnakkaiset ohjelmat klo 13.00 – 15.00 / Afternoon program only in Finnish.

1. Ajankohtaista tutkimusetiikasta ja TENKin kyselytunti, sali 104

- Kokemuksia tutkimusetiikan koulutuksesta tekniikan alalla. *TENKin jäsen, prof. **Riitta Keiski**, Oulun yliopisto.*
- HTK -ohjeistusta uusitaan; palaute on tervetullutta. *Pääsihteeri **Sanna Kaisa Spoof**, TENK.*
- Kysykää tutkimusetiikasta ja tutkimusvilpin torjunnasta! TENKin kyselytunti jatko-opiskelijoille, tutkijoille ja tutkimusryhmän johtajille. Paikalla TENKin jäseniä vastaamassa yleisökysymyksiin.

2. Työpaja tutkimusorganisaatioille HTK -loukkaustutinnan kehittämisestä, sali 505

- Työpaja ja käytännön kokemuksia HTK-loukkausten tutkintaprosessista ja menettelyohjeiden täsmentämisestä. *Vetäjänä TENKin jäsen, prof. **Markku Helin**, Turun yliopisto.*

Kahvitauko klo 14.00 – 14.15

Päivän yhteenveto: Parempi tieteellinen käytäntö 2012,

klo 15.00 – 15.30, sali 104

- Päivän yhteenveto ja loppukeskustelu. *Puheenjohtajana pj. **Krista Varantola**, TENK.*

Suomen yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja muissa tutkimusorganisaatioissa noudatettava Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen (HTK) -ohjeisto:

http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf

TIEDONJULKISTAMISEN
NEUVOTTELUKUNTA

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Valtakunnallinen sosiaali- ja
terveysalan eettinen
neuvottelukunta, ETENE

Etiikan päivä 2011 – TIEDON HYVÄ KÄYTTÖ

Keskiviikkona 16.11.2011 klo 9.30 - 16.00

Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki

Seminaari tarkastelee tiedon käyttöä eri yhteyksissä. Tiedon käyttöä lähestytään tieteellisen tiedon luotettavuuden ja uskottavuuden sekä hyvien käytäntöjen ja yhteiskunnallisen käytön näkökulmista.

Seminaariin ovat tervetulleita eettisten neuvottelu- ja toimikuntien jäsenet, tutkijat, tiedottajat ja toimittajat ja muut tiedepolitiikasta kiinnostuneet henkilöt.

Tilaisuuteen on vapaa pääsy mutta osallistuminen edellyttää ennakkoilmoittautumista. Tilaisuuteen mahtuu 135 henkilöä.

Linkki ilmoittautumiseen: <http://www.tenk.fi/etpailmo/form.php>

Seminaarin järjestävät:

Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta (TJNK)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK)

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE

TERVETULOA!

puheenjohtaja *Risto Nieminen*, TJNK

puheenjohtaja *Krista Varantola*, TENK

puheenjohtaja *Markku Lehto*, ETENE

Lisätietoja:

pääsihteeri *Reetta Kettunen*, p. (09) 228 69236, reetta.kettunen(at)tjnk.fi

pääsihteeri *Sanna Kaisa Spoof*, p. (09) 228 69234, sanna-kaisa.spoof(at)tsv.fi

pääsihteeri *Päivi Topo*, p. (09) 1607 3834, 050 370 6521, etene(at)stm.fi

TIEDONJULKISTAMISEN
NEUVOTTELUKUNTA

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Valtakunnallinen sosiaali- ja
terveysalan eettinen
neuvottelukunta, ETENE

TIEDON HYVÄ KÄYTTÖ

OHJELMA

Aika Keskiviikkona 16.11.2011 klo 9.30-16.00

Paikka Tieteiden talo Kirkkokatu 6, Helsinki

Ohjelma 9.30–10.00 Kahvitarjoilu

10.00–12.00 MITEN TIETOA KÄYTETÄÄN? (Erillissessiot)

sali 104	sali 505	sali 309
<p>Ammattitiedon hyvä käyttö</p> <p>Tilaisuuden avaus pj. Markku Lehto</p> <p>Käypähoito-suositusten soveltaminen arkkiatri Risto Pelkonen</p> <p>Professionaalisen tiedon käytön vaarat pj. Markku Lehto</p> <p>Keskustelu</p>	<p>Tiedeviestinnän triple-helix. Tutkijan viesti tutkimuksen, asiantuntijuuden ja elinkeinoelämän kehyksissä</p> <p>Tutkiva työpaja</p> <p>pj. Erkki Karvonen, professori, Oulun yliopisto</p>	<p>Tutkimusvilpin torjunnan uudet haasteet. Harmaan alueen tutkimuseettisten laiminlyöntien tunnistaminen ja torjunta</p> <p>Tutkiva työpaja</p> <p>pj. Veikko Launis, professori, Turun yliopisto</p>

12.00–13.00 Lounas

13.00–16.00 TIETO JA ETIIKKA ERI YHTEYKSISSÄ (Yhteissessio, sali 104)

13.00–13.05 Tervetuloa,
kansleri Krista Varantola, Tampereen yliopisto, TENK pj.

13.05–13.40 Paneeli aamupäivän teemoista

13.40–14.10 Tutkimustiedon hyvä käyttö osana poliittista päätöksentekoa
johtava tietoasiantuntija Timo Turja, Eduskunnan kirjasto, Eduskunta

14.10 -14.30 Kahvitarjoilu

14.30–15.30 Kansainvälisiä esimerkkejä eettisestä yhteistyöstä
Etiikan toimijoiden organisointi Pohjoismaissa
tutkija Aaro Tupasela, Helsingin yliopisto
Etiikan toimijoiden organisointi Kanadassa
ylilääkäri Päivi Rautava, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

15.30–16.00 Eettisten toimijoiden kirjava kenttä Suomessa: keskustelu eettisten
toimijoiden yhteistyöstä
kansleri Krista Varantola, Tampereen yliopisto, TENK pj.

Förteckning över seminarier och kurser, utöver delegationens egna, som behandlat forskningsetik, i vilka delegationens ordförande, ledamöter eller generalsekreterare har hållit framföranden år 2011

Krista Varantola:

- Etiikka ihmisten arjessa. Tieteen päivät 2011. Helsinki 14.1.2011.
- Responsible research and innovation. Sis.net Forum, Science in Society -seminaari. Helsinki 27.9.2011.

Veikko Launis:

- Voivatko käsitteet vahingoittaa? Esimerkkinä eutanasia. Tieteen päivät 2011. Helsinki 14.1.2011.

Riitta Keiski:

- Research Ethics - Tutkimusetiikka -opintojakso (3 op.) Prosessi- ja ympäristötekniikan osasto , Oulun yliopisto 10.1.-11.2.2011.
- Hyvä tieteellinen käytäntö – eettiset ulottuvuudet. Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö -seminaari. Kuopio 4.10.2011.
- Research Ethics - How to get a PhD: Methods and practical hints, University of Oulu 6.10. 2011.

Irma Mikkonen:

- Tutkimuseettisen neuvottelukunnan tehtävät ja toiminta. Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö -seminaari. Kuopio 4.10.2011.

Sanna Kaisa Spoof:

- Tutkijan eettinen vastuu. Sulle salaisuuden kertoa mä voisin? Julkisuus ja tietosuoja muistiorganisaatioille – seminaari. Suomen Tieteellinen Kirjastoseura. Helsinki 28.1.2011.
- Hyvä tieteellinen käytäntö. Eettisesti ja kansainvälisesti -seminaari. Viestintätieteiden tohtoriohjelma CORE. Helsinki 10.2.2011.
- Eettiset kysymykset sukututkimuksessa. Lahden seudun sukututkijat ry:n kuukausikokous. Lahti 21.2.2011.
- Tieteen etiikka. 1 op. National Doctoral Programme of Psychology. Turun yliopisto 23.2. 2011.
- Tutkimuseettisen neuvottelukunnan puheenvuoro. Itä-Suomen yliopiston tutkimusetiikan seminaari. Kuopio 21.3.2011.
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Säteilyturvakeskus. Helsinki 12.5.2011.
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Bioetiikka -kurssi, bioteknologian koulutusohjelma, Tampereen yliopisto 5.10.2011.
- Tutkimuseettisen neuvottelukunnan puheenvuoro. Avoin data, avain uuteen -seminaari. Helsinki 1.11.2011.
- Tutkijan etiikka – kurssi jatko-opiskelijoille (1 op), humanistinen tiedekunta, Helsingin yliopisto, syksy 2011.

BILAGA 3

Artiklar och andra publikationer samt intervjuer som delegationens medlemmar författat eller medverkat i 2011

Arja Kallio:

- Rahoittajan näkökulma tutkimuseetiikkaan. – Suomen Lääkärilehti 46/2011.

BILAGA 4

Delegaternas medlemskap i nationella och lokala forskningsetiska organ år 2011

Veikko Launis:

- Valtioneuvoston asettaman eläinlääkärilautakunnan jäsen
- Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin eettisen toimikunnan jäsen
- Turun yliopiston eettisen toimikunnan varsinainen jäsen

Riitta Keiski:

- Oulun yliopiston etiikka-työryhmän puheenjohtaja

Irma Mikkonen:

- Savonia-ammattikorkeakoulun tutkimuseettisen toimikunnan jäsen

Jussi Simpura:

- Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuseettisen työryhmän puheenjohtaja